

**Проблеми оподаткування прибутку
великих геодезично-землевпорядних підприємств**

Боровик Петро Миколайович

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри геодезії, картографії і кадастру
Уманський національний університет садівництва, м. Умань, ORCID
<https://orcid.org/0000-0001-7971-1718>

Удовенко Ірина Олександрівна

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри геодезії, картографії і кадастру
Уманський національний університет садівництва, м. Умань ORCID
<https://orcid.org/0000-0001-5971-8365>

Шемякін Михайло Васильович

канд. с.-г. наук, доцент, доцент кафедри геодезії, картографії і кадастру
Уманський національний університет садівництва ORCID
<https://orcid.org/0000-0002-3621-1446>

Прокопенко Наталя Анатоліївна

викладач кафедри геодезії, картографії і кадастру Уманський національний
університет садівництва, м. Умань ORCID <https://orcid.org/0009-0002-5690-5266>

Кирилюк Володимир Петрович

канд. с.-г. наук, доцент, доцент кафедри географії, геодезії та землеустрою
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

Прийнято: 29.07.2024 | Опубліковано: 29.08.2024

***Анотація.** В статті проаналізовано сучасний стан оподаткування прибутку великих геодезично-землевпорядних підприємств, який наразі характеризується прямою залежністю між розмірами податку, що сплачується та сукупними доходами його платника; стимулюванням через сплату податку на прибуток інвестиційної активності його платників, процесів накопичення ними капіталу, прискорення та нарощення обсягів суспільного споживання, ділової активності та підприємницької діяльності; забезпеченням порівняно справедливого податкового навантаження; сприянням ефективному підприємництву та зростанню доходів суб'єктів бізнесу; стимулюванням процесів формування та розвитку податкової свідомості як платників податку, такі і їх найманих працівників.*

Поряд з цим, основними недоліками вітчизняного порядку нарахування і сплати податку на прибуток великих геодезично-землевпорядних підприємств є: невідповідність податкового та бухгалтерського обліків стосовно визначення розміру прибутку; можливості перенесення в майбутнє податкові періоди від'ємного значення об'єкта оподаткування з податку на прибуток; недостатній рівень стимулювання інноваційно-інвестиційних витрат платника через сучасний механізм нарахування і сплати податку на прибуток.

Напрямами вдосконалення чинного механізму оподаткування прибутку великих підприємств, які ведуть бізнес у царині геодезії, землевпорядної діяльності та геоінформатики і геопросторового аналізу, повинні бути: максимальне скорочення переліку пільг з податку на прибуток для всіх видів бізнесу; заміна чинних ставок податку на прибуток для суб'єктів геодезично-землевпорядної діяльності на регресивну шкалу ставок; максимізація переліку платників податків на загальних податкових умовах; максимальне

узгодження бухгалтерського і податкового обліку для цілей визначення прибутку; стимулювання інноваційно-інвестиційних операцій через запровадження інвестиційних а також інноваційних пільг у сфері оподаткування прибутку для суб'єктів геодезично-землевпорядної діяльності.

Ключові слова: *податок на прибуток підприємств, суб'єкти геодезично-землевпорядної діяльності, податкове регулювання прибутку, податкові надходження, податкові пільги.*

Problems of Profit Taxation in Large Geodetic and Land Management Enterprises

Petro Borovyk

PhD in Economics, Associate professor, Department of Geodesy, Cartography and Cadastre, Uman National University of Horticulture, city of Uman, Ukraine

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7971-1718>

Iryna Udovenko

PhD in Economics, Associate professor, Department of Geodesy, Cartography and Cadastre, Uman National University of Horticulture, city of Uman, Ukraine

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5971-8365>

Mykhailo Shemiakin

PhD in Agricultural sciences, Associate professor, Department of Geodesy, Cartography and Cadastre, Uman National University of Horticulture, city of Uman, Ukraine ORCID <https://orcid.org/0000-0002-3621-1446>

Natalia Prokopenko

Lecturer, Department of Geodesy, Cartography and Cadastre, Uman National University of Horticulture, city of Uman, Ukraine ORCID <https://orcid.org/0009-0002-5690-5266>

Volodymyr Kyryliuk

PhD in Agricultural sciences, Associate professor, Department of geography, geodesy and land management, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, city of Uman, Ukraine, ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2098-0520>

Abstract. *This article analyzes the current state of profit taxation in large geodetic and land management enterprises. It is currently characterized by a direct dependence between the amount of tax paid and the total income of the taxpayer; stimulation of investment activity of taxpayers through the payment of profit tax, processes of capital accumulation, acceleration and increase in consumption volumes, business activity, and entrepreneurial activity; ensuring a relatively fair tax burden; promoting efficient entrepreneurship and increasing the income of business entities; and stimulating the processes of forming and developing tax awareness among both taxpayers and their employees.*

The main disadvantages of the procedure for calculating and paying profit tax for large geodetic and land management enterprises are: the discrepancy between tax and accounting records in determining the profit size for taxation purposes; the possibility of carrying forward the negative value of the tax base to future tax periods; and the insufficient level of stimulation of innovation-investment expenses of the taxpayer through the current mechanism of profit tax calculation and payment.

The directions for improving the current mechanism of profit taxation for large enterprises engaged in geodesy, land management activities, and providing services in geoinformatics and geospatial analysis should include: 1. Maximizing the reduction of the list of profit tax benefits for all types of businesses. 2. Replacing

the current profit tax rates for entities engaged in geodesy and land management activities with a regressive scale of rates. 3. Maximizing the list of taxpayers under general tax conditions. 4. Maximizing the alignment of accounting and tax records for profit taxation purposes. 5. Stimulating innovation-investment operations by introducing investment and innovation benefits in the field of profit taxation for entities engaged in geodesy and land management activities.

Key words: *corporate profit tax, entities engaged in geodesy and land management activities, profit tax regulation, tax revenues, tax benefits.*

Постановка проблеми. Одним із податкових платежів, які відчутно впливають на доходи великих підприємств, що бізнесують у царині геодезії, землевпорядної діяльності та надають послуги в сферах геоінформатики і геопросторового аналізу, є податок на прибуток підприємств. Варто зазначити, що сучасний порядок як оподаткування так і податкового регулювання прибутку великих геодезично-землевпорядних суб'єктів не співпадає з пріоритетами стратегічної фінансової політики України, адже, завдяки перекосу чинного механізму оподаткування прибутку зазначених бізнес-одиниць в сторону наповнення бюджету він є обмеженим у напрямі регулювання їх економічної діяльності. Саме тому актуальною постала потреба поліпшення механізму оподаткування прибутку суб'єктів геодезично-землевпорядної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науці недоліки механізму оподаткування прибутку підприємств досліджуються досить наполегливо. Зокрема, в цьому контексті необхідно відмітити значні наукові напрацювання В.Л. Андрущенка [1], З.С. Варналія [3], А.І. Крисоватого [4], С.Л. Лондара [5], В.М. Мельника [1; 4], С.В. Онишко [7], К.В. Павлюк [8], Т.В. Паєнтко [9], Д.М. Серебрянського [3; 14], А.М. Соколовської [11], Л.Л. Тарангул [12], Л.Д. Тулуша [13], К.І. Швабія [14], С.І. Юрія [15], та безлічі інших вчених.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Поряд з

чим, у наукових публікаціях практично не приділяється увага аналізу проблем оподаткування прибутку саме геодезично-землевпорядних підприємств та впливу механізму оподаткування їх прибутку на процес формування результатів діяльності зазначених суб'єктів бізнесу а також стимулюючому потенціалу цієї складової податкової системи для великих суб'єктів геодезично-землевпорядної діяльності.

Завдяки цьому, проблеми чинного порядку оподаткування прибутку крупних геодезично-землевпорядних підприємств залишаються невирішеними і вимагають подальших досліджень. Вище викладене спонукало авторів цієї статті до детального опрацювання механізму оподаткування прибутку великих бізнес-структур, що займаються геодезією, землевпорядною діяльністю і надають послуги з геоінформатики та геопросторового аналізу з метою напрацювання пропозицій щодо його вдосконалення.

Постановка завдання. Метою статті є напрацювання практичних рекомендацій стосовно врегулювання проблем оподаткування та податкового регулювання прибутку великих суб'єктів геодезично-землевпорядного бізнесу на загальній системі оподаткування з ціллю посилення його регуляторно-стимулюючого впливу на діяльність зазначених бізнес-структур.

Відповідно до поставленої мети, необхідно вирішити такі завдання:

- сформулювати основні переваги чинного в Україні механізму оподаткування прибутку великих геодезично-землевпорядних підприємств;
- оцінити найсуттєвіші недоліки вітчизняного порядку оподаткування прибутку крупних геодезично-землевпорядних підприємств;
- розробити практичні рекомендації стосовно поліпшення механізму оподаткування прибутку великих підприємств, які ведуть бізнес у царині геодезії, землевпорядної діяльності та надають послуги з геоінформатики і геопросторового аналізу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Варто зауважити, що через податок на прибуток у крупних суб'єктів геодезичного, геодезично-

землевпорядного та суміжного з зазначеними видами діяльності бізнесу вилучається помітна частина сукупної виручки, що й демонструють окремі показники діяльності однієї з бізнес-структур, наведені в Табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка окремих показників сплати податку на прибуток одним із геодезично-землевпорядних підприємств центральної України *

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Частка податку на прибуток у сукупних витратах платника, %	2,4	2,2	4,2	4,5
Питома вага податку на прибуток у виручці підприємства, %	2,1	2,9	5,1	5,5
Частка податку на прибуток у сукупних витратах платника, %	36,9	37,2	20,1	21,2

*Складено авторами за даними обліку одного з геодезично-землевпорядних підприємств центральної України.

Дані, отримані в результаті аналізу показників обліку і податкової звітності одного з геодезично-землевпорядних підприємств центральної України, наведені в Табл. 1 продемонстрували тенденцію щодо збільшення питомої ваги податку на прибуток у сукупних витратах та виручці аналізованого підприємства в 2022-2023 рр., а також зменшення майже на половину частки податку на прибуток у сукупних податкових виплатах платника податків.

Такий стан речей пояснюється помітним зменшенням кількості та вартості наданих підприємством геодезично-землевпорядних та супутних (геоінформаційних і геопросторових) послуг, зумовлених війною, зростанням цін на товари і послуги, а також скороченням купівельної спроможності перспективних замовників робіт і послуг платника податків та скороченням ділової активності на ринку геодезично-землевпорядних послуг.

Залишивши поза увагою фактори війни та пов'язаного з нею зменшення ділової активності на ринку геодезично-землевпорядних послуг, типізуємо переваги і недоліки загальної системи оподаткування суб'єктів геодезично-землевпорядного бізнесу, а також оподаткування прибутку підприємств на

загальній системі оподаткування, обліку і звітності.

Аналіз наукових публікацій відомих вчених, присвячених проблематиці загальних умов оподаткування підприємств показав, що до їх найпозитивніших особливостей необхідно відносити відсутність обмежень щодо кількості найманих працівників та розмірів виручки для платників податків а також пряму залежність розмірів податку від сукупного доходу платника та відсутність будь-яких обмежень за площею землі чи нерухомості, які часто використовують для платників, що ведуть бізнес на умовах спрощених податкових режимів та на території вільних економічних зон і крім того відсутність обмежень стосовно асортименту товарів, робіт і послуг та можливість поєднання геодезично-землевпорядних видів діяльності з іншими операціями [1, с. 121; 3; 5; 7-9; 11; 13-15].

Варто також зазначити, що відомі вчені-фінансисти наголошують на помітних перевагах використання основного прямого податку для юридичних осіб на загальній системі оподаткування – податку на прибуток підприємств, найсуттєвішими з яких, на наше переконання є (Рис. 1):

- пряма залежність між розмірами податку, що сплачується та сукупними доходами його платника;
- стимулювання через податок інвестиційної активності його платників, процесів накопичення ними капіталу, прискорення та нарощення обсягів споживання, підприємницької діяльності та ділової активності;
- забезпечення порівняно справедливого рівня податкового навантаження;
- сприяння ефективному підприємництву та зростанню доходів суб'єктів бізнесу, які зумовлюють зростання сум як податку на прибуток, так і інших податків, що сплачуються бізнес-структурами на користь бюджету держави;
- стимулювання процесів формування та розвитку податкової свідомості як платників податку, так і їх найманих працівників [1, с. 125; 3; 8; 13; 15].

Основні переваги нарахування і сплати геодезичними і геодезично-землевпорядними підприємствами податку на прибуток підприємств:

- пряма залежність між розмірами податку, що сплачується та сукупними доходами його платника;
- стимулювання інвестиційної активності платників, процесів накопичення ними капіталу, прискорення а також нарощення обсягів споживання, ділової активності та підприємницької діяльності;
- забезпечення порівняно справедливого податкового навантаження;
- сприяння ефективному підприємництву та зростанню доходів суб'єктів бізнесу, які зумовлюють зростання сум як податку на прибуток, так і інших податків, що сплачуються бізнес-структурами на користь бюджету держави;
- стимулювання процесів формування та розвитку податкової свідомості як платників податку, такі і їх найманих працівників.

Рис. 1. Основні переваги нарахування і сплати геодезичними і геодезично-землевпорядними підприємствами податку на прибуток підприємств
[1, с. 125; 3; 8; 13; 15]*

*Узагальнено авторами.

Вчені також зазначають, що особливістю механізму нарахування і сплати податку на прибуток є можливість, завдяки особливостям порядку його нарахування, цілком легальної і законної оптимізації податкової бази завдяки оптимізації сукупних податкових витрат платника [3; 6-8; 12; 14].

Поряд з цим, аналіз численних доробків інших науковців та власні дослідження авторів цієї публікації дають підстави зауважити, що податок на прибуток, який наразі нараховують і сплачують крупні бізнес-структури, що надають послуги в царині геодезії, землевпорядного проєктування, геоінформатики та геопросторового аналізу, має окремі недоліки механізму його нарахування та сплати, найсуттєвішими з яких, на наше переконання, є (Рис. 2):

Ключові недоліки чинного порядку нарахування і сплати геодезичними і геодезично-землевпорядними підприємствами податку на прибуток підприємств:

– невідповідність податкового та бухгалтерського обліків стосовно визначення розміру прибутку;

– можливості для перенесення в майбутні податкові періоди від’ємного значення об’єкта оподаткування з податку на прибуток;

– недостатній рівень стимулювання інноваційно-інвестиційних витрат платника через сучасний механізм нарахування і сплати податку на прибуток.

Рис. 2. Ключові недоліки чинного порядку нарахування і сплати геодезичними і геодезично-землевпорядними підприємствами податку на прибуток підприємств [2-3; 6-9; 13-15]*

*Узагальнено авторами.

– невідповідність податкового та бухгалтерського обліків стосовно визначення розміру прибутку;

– можливості для перенесення в майбутні податкові періоди від’ємного значення об’єкта оподаткування з податку на прибуток;

– недостатній рівень стимулювання інноваційно-інвестиційних витрат податкоплатника через сучасний механізм нарахування і сплати податку на прибуток.

Проведене дослідження дозволило виокремити пріоритетні напрями вдосконалення вітчизняного порядку нарахування і сплати податку на прибуток геодезично-землевпорядних підприємств, систематизовані та графічно зображені нами на Рис. 3. Зокрема, як переконливо продемонстрували напрацювання авторів цього дослідження, до них доцільно віднести:

– максимальне скорочення переліку пільг з податку на прибуток для всіх форм і видів бізнесу. Такий захід дасть змогу помітно зменшити ставку податку, що розширить можливості для скорочення переліку податкових пільг та ліквідує перекоси в середовищі платників податків;

— заміна чинних ставок податку на прибуток на регресивні податкові

Пріоритетні напрями вдосконалення вітчизняного порядку нарахування і сплати податку на прибуток для геодезично-землевпорядних підприємств:	
— максимальне скорочення переліку пільг з податку на прибуток для всіх форм і видів бізнесу;	
— заміна чинних ставок податку на прибуток на регресивні податкові ставки для суб'єктів геодезично-землевпорядної діяльності;	
— максимізація переліку платників податків на загальних умовах оподаткування, обліку та звітності;	
— максимальне узгодження бухгалтерського і податкового обліку для цілей оподаткування прибутку;	
— стимулювання інноваційно-інвестиційних операцій платників через запровадження інвестиційних а також інноваційних пільг у сфері оподаткування прибутку для суб'єктів геодезично-землевпорядної діяльності.	

Рис. 3. Пріоритетні напрями вдосконалення порядку нарахування і сплати податку на прибуток геодезично-землевпорядними підприємствами *

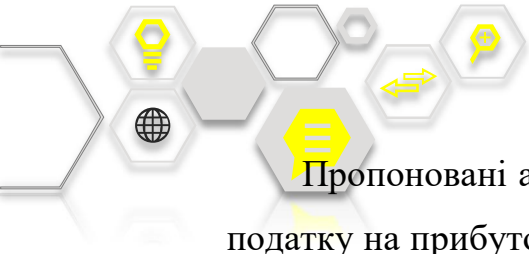
*Розроблено авторами.

ставки для суб'єктів геодезично-землевпорядної діяльності, які зумовлять, що сума податку, який підлягає сплаті зростатиме не в результаті високої податкової ставки та значного податкового навантаження, а завдяки зростанню прибутку, який, власне кажучи, є базою нарахування податку;

— максимізація переліку платників податків на загальних податкових умовах (які й передбачають обов'язкову сплату податку на прибуток), що автоматично вирівнює податкове середовище завдяки зменшенню кількості пільгових категорій платників податків;

— максимальне узгодження бухгалтерського і податкового обліку для цілей визначення розміру прибутку;

— стимулювання інноваційно-інвестиційних операцій податкоплатників через запровадження інвестиційних а також інноваційних пільг у сфері оподаткування прибутку для суб'єктів геодезично-землевпорядної діяльності.

Пропоновані авторами зміни до чинного порядку нарахування та оплати податку на прибуток великих бізнес-суб'єктів, що працюють у сфері геодезії, землевпорядного проєктування, геоінформатики та геопросторового аналізу, підвищать фіскальне значення та регулюючо-стимулюючі особливості податку на прибуток, що, в свою чергу, зумовить зростання доходів державної казни за рахунок сплати ними зазначеного податку, а також стимулюватиме нарощування темпів підприємницької активності крупних геодезичних і геодезично-землевпорядних фірм та слугуватиме поштовхом до збільшення обсягів доходів зазначених податкоплатників.

Альтернативним та цілком аргументованим в післявоєнний період може бути інший крок, пов'язаний з оподаткуванням прибутку великих бізнес-суб'єктів, що працюють у сфері геодезії, землевпорядного проєктування, геоінформатики та геопросторового аналізу, зумовлений визначальною роллю геодезично-землевпорядних робіт для розробки проєктів відбудови кожного із зруйнованих об'єктів на території України. Цей крок зводиться до повного звільнення суб'єктів геодезично-землевпорядного бізнесу від сплати податку на прибуток підприємств, скажімо на протязі перших 5-8 років після Перемоги над загарбниками.

Висновки. Сучасний вітчизняний механізм оподаткування прибутку великих геодезично-землевпорядних підприємств має певні переваги, до яких доцільно віднести: пряму залежність між розмірами податку, що сплачується та сукупними доходами його платника; стимулювання через сплату податку на прибуток інвестиційної активності його платників, процесів накопичення ними капіталу, прискорення та нарощення обсягів споживання, підприємницької діяльності та ділової активності; забезпечення порівняно справедливого рівня податкового навантаження; сприяння ефективному підприємництву та зростанню доходів суб'єктів бізнесу, які зумовлюють зростання сум як податку на прибуток, так і інших податків, що сплачуються бізнес-структурами на користь держави; стимулювання процесів формування та розвитку податкової свідомості як платників податку, такі і їх найманих

працівників.

З іншого боку, в Україні спостерігаються певні недоречності порядку нарахування і сплати податку на прибуток крупними геодезичними, геодезично-землевпорядними підприємствами, бізнес-структурами, що працюють у сфері геоінформатики та геопросторового аналізу. Зокрема, до найсуттєвіших із них необхідно віднести: невідповідність податкового та бухгалтерського обліків стосовно визначення розміру прибутку; наявність можливості для перенесення в майбутні податкові періоди від'ємного значення об'єкта оподаткування з податку на прибуток; недостатній рівень стимулювання через оподаткування інноваційно-інвестиційних витрат платника.

Як засвідчили результати дослідження, пріоритетними напрямками вдосконалення вітчизняного порядку нарахування і сплати податку на прибуток геодезично-землевпорядних підприємств повинні бути: максимальне скорочення переліку пільг з податку на прибуток для всіх форм і видів бізнесу; заміна чинних ставок податку на прибуток на регресивну шкалу ставок для суб'єктів геодезично-землевпорядної діяльності; максимізація переліку платників податків на загальних податкових умовах; максимальне узгодження бухгалтерського і податкового обліку стосовно визначення прибутку; стимулювання інноваційно-інвестиційних операцій через запровадження інвестиційних а також інноваційних пільг у сфері оподаткування прибутку для суб'єктів геодезично-землевпорядної діяльності.

Подальшу роботу у обраному напрямі наукових досліджень потрібно присвятити деталізації кожного із запропонованих в даній публікації напрямів вдосконалення механізму нарахування і сплати податку на прибуток великими підприємствами, які працюють у сфері геодезії, землевпорядного проєктування, геоінформатики та геопросторового аналізу, а також моделюванню можливих результатів від їх запровадження для самих податкоплатників і для державної казни.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В.Л., Мельник В.М. Податкові важелі та стимули розвитку господарських систем (теоретичні засади та практика використання). Ірпінь: Національний університет державної податкової служби України, 2006. 210 с.
2. Боровик П.М., Нікітченко К.С. Сучасні проблеми справляння податку на прибуток підприємств. Економічний вісник Донбасу. 2014. № 2(32). С. 96-100.
3. Варналій З.С., Серебрянський Д.М. Вплив оподаткування прибутку на економічний розвиток України. Економіка України. 2010. № 5. С. 55–69.
4. Крисоватий А.І., Мельник В.М., Кошук Т.В. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції: монографія. Тернопіль, ТНЕУ, 2014. 236 с.
5. Лондар С.Л. Моделювання надходжень із податку на прибуток підприємств в умовах українського економічного середовища. Фінанси України. 2010. № 12. С. 12–20.
6. Непочатенко О.О., Боровик П.М., Щепелюк Б.Р. Оподаткування прибутку підприємств в Україні. Економіка. Управління. Інновації. 2015. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2015_1_28.pdf. (дата звернення: 26.05.2022).
7. Онишко С.В. Підвищення рівня адміністрування податку на прибуток. Фінанси України. 2003. № 6. С. 47-50.
8. Павлюк К.В. Ефективність надання податкових пільг. Фінанси України. 2018. №1. С. 34-39.
9. Паєнтко Т.В. Потенціал податку на прибуток у регулюванні інвестиційних потоків країни. Економічний часопис-XXI. 2013. № 07-08 (1). С. 76-79.
10. Податковий кодекс України. Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20101202/conv>. (дата звернення: 29.07.2024).

11. Соколовська А.М. Податкові важелі реалізації політики економічного розвитку. Фінансова політика та податково-бюджетні важелі її реалізації. К.: Фенікс, 2008. С. 112–171.

12. Тарангул, Л.Л. Оподаткування та регіональний розвиток (теорія і практика): монографія. Ірпінь: Академія ДПС України, 2003. 286 с.

13. Тулуш Л.Д. Податковий механізм як інструмент фінансового регулювання. Вчені записки Університету економіки та права «Крок»: Серія «Економіка», 2007. Вип. 16. С. 96-103.

14. Швабій К.І., Серебрянський Д.М. Інвестиційні стимули в механізмі оподаткування прибутку підприємств в Україні. Економіка України. 2007. № 7. С. 32–40.

15. Юрій С.І. Оцінка ефективності наданих пільг з оподаткування. Фінанси України. 2002. № 12. С. 55-62.